

Postup auditorů při zamezování legalizace výnosů z trestné činnosti („*Money Laundering*“) a financování terorismu

Metodická pomůcka Komory auditorů ČR

1. Účel materiálu

Účelem materiálu je poskytnout auditorům doporučení, jak se v praxi vypořádat s povinnostmi, které pro ně vyplývají ze zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen zákona), který nahradil dřívější zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Při naplňování ustanovení zákona je třeba vycházet z účelu zákona, kterým je:

zabránění zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a k financování terorismu a vytvoření podmínek pro odhalování takového jednání.

Tento materiál si v žádném případě neklade za cíl poskytnout vyčerpávající výklad všech ustanovení zákona. Tento materiál není závazným profesním předpisem.

Přílohou č. 1 pomůcky je kontrolní formulář věnovaný této problematice.

Při přípravě materiálu byly využity následující informační zdroje:

- text zákona č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (citace textu zákona uvedena *kurzívou*) vyhláška č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu
- směrnice Komise 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a stanovení technických kritérií pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a o výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků, a
- „Anti-Money Laundering“ materiál IFAC.

Pokud je v pomůcce použit termín ministerstvo, jedná se o Ministerstvo financí.

2. Povinné osoby

Zákon v § 2 vymezuje osoby, které musí plnit povinnosti stanovené tímto zákonem. Mezi povinnými osobami jsou v § 2 odst. 1 písmeno e) uvedeni **auditoři**.

3. Vymezení pojmů

3.1 Základní pojmy

Základní pojmy stanovuje § 3 zákona:

(1) Legalizací výnosů z trestné činnosti (dále jen legalizací výnosů) se pro účely tohoto zákona rozumí jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem; uvedené jednání spočívá například

a) v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,

b) v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,

c) v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti, nebo

d) ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod písmeny a), b) nebo c).

(2) Financováním terorismu je

a) shromažďování nebo poskytnutí peněžních prostředků nebo jiného majetku s vědomím, že bude, byť i jen zčásti, použit ke spáchání trestného činu teroru¹, teroristického útoku² nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu³, nebo k podpoře osoby nebo skupiny osob připravujících se ke spáchání takového trestného činu, nebo

b) jednání vedoucí k poskytnutí odměny nebo odškodnění pachatele trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu³, nebo osoby pachateli blízké ve smyslu trestního zákona⁴, nebo sbírání prostředků na takovou odměnu nebo na odškodnění.

---

¹ § 93 trestního zákona.

² § 95 trestního zákona.

³ Čl. 1 až 4 rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu (2002/475/SVV).

⁴ § 89 odst. 8 trestního zákona.

(3) *Pro účely tohoto zákona není rozhodující, zda k jednání uvedenému v odstavci 1 nebo 2 nebo ke spáchání trestného činu došlo nebo má dojít zcela nebo zčásti na území České republiky nebo v cizině.*

3.2 Další pojmy

Další pojmy jsou stanoveny v § 4 zákona:

(1) **Obchodem** se pro účely tohoto zákona rozumí každé jednání povinné osoby s jinou osobou, pokud takové jednání směřuje k nakládání s majetkem této jiné osoby nebo k poskytnutí služby této jiné osobě.

(2) **Obchodním vztahem** se pro účely tohoto zákona rozumí smluvní vztah mezi povinnou osobou a jinou osobou, jehož účelem je nakládání s majetkem této jiné osoby nebo poskytování služeb této jiné osobě, jestliže je při vzniku smluvního vztahu s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že bude obsahovat opakující se plnění.

(3) **Příkazem klienta** se pro účely tohoto zákona rozumí každý jeho úkon, na jehož základě má povinná osoba nakládat s majetkem.

(4) **Skutečným majitelem** se pro účely tohoto zákona rozumí

a) u podnikatele

1. fyzická osoba, která fakticky nebo právně vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na řízení nebo provozování podniku tohoto podnikatele; nepřímým vlivem se rozumí vliv vykonávaný prostřednictvím jiné osoby nebo jiných osob,
2. fyzická osoba, která sama nebo na základě dohody s jiným společníkem nebo společníky disponuje více než 25 % hlasovacích práv tohoto podnikatele; disponováním s hlasovacími právy se rozumí možnost vykonávat hlasovací práva na základě vlastního uvážení bez ohledu na to, zda a na základě jakého právního důvodu jsou vykonávána, popřípadě možnost ovlivňovat výkon hlasovacích práv jinou osobou,
3. fyzické osoby jednající ve shodě, které disponují více než 25 % hlasovacích práv tohoto podnikatele, nebo
4. fyzická osoba, která je na základě jiné skutečnosti příjemcem výnosů z činnosti tohoto podnikatele,

b) u nadace nebo nadačního fondu

1. fyzická osoba, která má být příjemcem alespoň 25 % z rozdělovaných prostředků, nebo
2. nebylo-li rozhodnuto, kdo bude příjemcem výnosů nadace nebo nadačního fondu, fyzická osoba nebo okruh osob, v jejichž zájmu byly založeny, nebo v jejichž zájmu působí,

c) u sdružení podle jiného právního předpisu⁵, obecně prospěšné společnosti anebo jiné

---

⁵ § 20f a násl. občanského zákoníku. Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

obdobné osoby a v případě svěřeneckého vztahu nebo jiného obdobného vztahu podle cizího právního řádu fyzická osoba,

- 1. která disponuje více než 25 % jejich hlasovacích práv nebo majetku,*
- 2. která má být příjemcem alespoň 25 % z rozdělovaných prostředků, nebo*
- 3. v jejímž zájmu byly založeny nebo v jejímž zájmu působí, nebylo-li rozhodnuto, kdo bude příjemcem jejich výnosů.*

(5) Politicky exponovanou osobou se pro účely tohoto zákona rozumí

a) fyzická osoba, která je ve významné veřejné funkci s celostátní působností, jako je například hlava státu nebo předseda vlády, ministr, náměstek nebo asistent ministra, člen parlamentu, člen nejvyššího soudu, ústavního soudu nebo jiného vyššího soudního orgánu, proti jehož rozhodnutí obecně až na výjimky nelze použít opravné prostředky, člen účetního dvora, člen vrcholného orgánu centrální banky, vysoký důstojník v ozbrojených silách nebo sborech, člen správního, řídicího nebo kontrolního orgánu podniku ve vlastnictví státu, velvyslanec nebo chargé d'affaires, nebo fyzická osoba, která obdobné funkce vykonává v orgánech Evropské unie nebo jiných mezinárodních organizací, a to po dobu výkonu této funkce a dále po dobu jednoho roku po ukončení výkonu této funkce, a která

- 1. má bydliště mimo Českou republiku, nebo*
- 2. takovou významnou veřejnou funkci vykonává mimo Českou republiku,*

b) fyzická osoba, která

- 1. je k osobě uvedené v písmenu a) ve vztahu manželském, partnerském anebo v jiném obdobném vztahu nebo ve vztahu rodičovském,*
- 2. je k osobě uvedené v písmenu a) ve vztahu syna nebo dcery nebo je k synovi nebo dceři osoby uvedené v písmenu a) osobou ve vztahu manželském (zeťové, snachy), partnerském nebo v jiném obdobném vztahu,*
- 3. je společníkem nebo skutečným majitelem stejné právnické osoby, popřípadě svěřenectví nebo jiného obdobného právního uspořádání podle cizího právního řádu, jako osoba uvedená v písmenu a), nebo je o ní povinné osobě známo, že je v jakémkoli jiném blízkém podnikatelském vztahu s osobou uvedenou v písmenu a), nebo*
- 4. je skutečným majitelem právnické osoby, popřípadě svěřenectví nebo jiného obdobného právního uspořádání podle cizího právního řádu, o kterém je známo, že bylo vytvořeno ve prospěch osoby uvedené v písmenu a).*

(6) Průkazem totožnosti se pro účely tohoto zákona rozumí doklad vydaný orgánem veřejné správy, v němž je uvedeno jméno a příjmení, datum narození a z něhož je patrná podoba, popřípadě i jiný údaj umožňující identifikovat osobu, která doklad předkládá, jako jeho oprávněného držitele.

(7) Korespondenčním bankovním vztahem se pro účely tohoto zákona rozumí smluvní vztah mezi úvěrovou institucí nebo zahraniční úvěrovou institucí, působící prostřednictvím své pobočky na území České republiky, a úvěrovou nebo obdobnou institucí v zahraničí, který úvěrové instituci, zahraniční úvěrové instituci, působící prostřednictvím své pobočky na území České republiky, anebo úvěrové nebo obdobné instituci v zahraničí umožňuje provádět platby do zahraničí, nebo přijímat platby ze zahraničí prostřednictvím druhé smluvní strany.

3.3 Identifikační údaje

V § 5 zákona je stanoveno, že pro účely tohoto zákona se **identifikačními údaji** rozumí:

1. u fyzické osoby všechna jména a příjmení, rodné číslo, a nebylo-li přiděleno, datum narození, místo narození, pohlaví, trvalý nebo jiný pobyt a státní občanství; jde-li o podnikající fyzickou osobu, též její obchodní firma, odlišující dodatek nebo další označení, místo podnikání a identifikační číslo,
2. u právnické osoby obchodní firma nebo název včetně odlišujícího dodatku nebo dalšího označení, sídlo, identifikační číslo nebo obdobné číslo přidělované v zahraničí; u osob, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jeho členem, údaje podle písmene a).

3.4 Podezřelý obchod

Podezřelý obchod je definován v § 6 zákona:

*(1) **Podezřelým obchodem** se pro účely tohoto zákona rozumí obchod uskutečněný za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že v obchodu užitá prostředky jsou určeny k financování terorismu, anebo jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat, a to pokud například*

- a) klient provádí výběry nebo převody na jiné účty bezprostředně po hotovostních vkladech,
- b) během jednoho dne nebo ve dnech bezprostředně následujících uskuteční klient nápadně více peněžních operací, než je pro jeho činnost obvyklé,
- c) počet účtů zřizovaných klientem je ve zjevném nepoměru k předmětu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,
- d) klient provádí převody majetku, které zjevně nemají ekonomický důvod,
- e) prostředky, s nimiž klient nakládá, zjevně neodpovídají povaze nebo rozsahu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,
- f) účet je využíván v rozporu s účelem, pro který byl zřízen,
- g) klient vykonává činnosti, které mohou napomáhat zastření jeho totožnosti nebo zastření totožnosti skutečného majitele,
- h) klientem nebo skutečným majitelem je osoba ze státu, který nedostatečně nebo vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, nebo
- i) povinná osoba má pochybnosti o pravdivosti získaných identifikačních údajů

o klientovi.

(2) Podezřelým je obchod vždy, pokud

a) klientem nebo skutečným majitelem je osoba, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí⁶,

b) předmětem obchodu je nebo má být zboží nebo služby, vůči nimž Česká republika uplatňuje sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí⁶, nebo

c) klient se odmítá podrobit kontrole nebo odmítá uvést identifikační údaje osoby, za kterou jedná.

4. Povinnosti auditorů

Audit účetní závěrky není primárně zaměřen na odhalování legalizace výnosů z trestné činnosti. Auditor se v rámci auditu zabývá jen podvody (úmyslnými činy za účelem získání neoprávněné nebo protiprávní výhody), které vedou k významnému zkreslení účetní závěrky (viz Mezinárodní standard ISA 240 Postupy auditorů při posuzování možných podvodů při auditu účetní závěrky). Problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti auditor posuzuje zejména při analýze rizik, která se zakázkou souvisí. Tato analýza zpravidla předchází uzavření smlouvy. V případě, že auditor při svých pracovních postupech získá podezření na legalizaci výnosů z trestné činnosti („zjistí skutečnost, která by mohla nasvědčovat podezřelému obchodu“), má oznamovací povinnost podle § 18 zákona, postupuje však vždy podle § 26 odst. 3 zákona.

Upozornění: Povinnosti stanovené zákonem se vztahují pouze k činnostem, které jsou předmětem podnikání nebo auditory poskytovaných služeb.

4.1 Povinnost identifikace

Povinnost identifikace je upravena v § 7 odstavec 1 zákona:

(1) Jestliže je povinná osoba účastníkem obchodu v hodnotě převyšující částku 1 000 EUR, před jeho uskutečněním vždy identifikuje klienta, pokud tento zákon dále nestanoví jinak.

Bez ohledu na limit 1 000 EUR musí však povinná osoba identifikovat účastníky vždy, kdy se jedná o **podezřelý obchod** a v dalších zvláštních případech uvedených v § 7 odst. 2 zákona.

4.1.1 Provádění identifikace

---

⁶ § 2 zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí.

Způsob provádění identifikace je upraven v § 8 zákona:

(1) První identifikaci klienta, který je fyzickou osobou, a každé fyzické osoby jednající jménem klienta, který je právnickou osobou, provede povinná osoba za fyzické přítomnosti identifikovaného, pokud není v tomto zákoně stanoveno jinak.

(2) Při identifikaci klienta, který je

a) fyzickou osobou, povinná osoba identifikační údaje zaznamená a ověří z průkazu totožnosti, jsou-li v něm uvedeny, a dále zaznamená druh a číslo průkazu totožnosti, stát, popřípadě orgán, který jej vydal, a dobu jeho platnosti; současně ověří shodu podoby s vyobrazením v průkazu totožnosti,

b) právnickou osobou, povinná osoba identifikační údaje zaznamená a ověří z dokladu o existenci právnické osoby a v rozsahu podle písmene a) provede identifikaci fyzické osoby, která jejím jménem jedná v daném obchodu; je-li statutárním orgánem, jeho členem nebo skutečným majitelem této právnické osoby jiná právnická osoba, zaznamená i její identifikační údaje.

(3) Je-li klient zastoupen na základě plné moci, provádí se identifikace zmocněnce podle odstavce 2 a dále předložením plné moci; tato plná moc se nevyžaduje, jestliže osoba, která jinak nebyla zmocněna k nakládání s peněžními prostředky na účtu, ukládá na účet hotovost a současně doručuje povinné osobě již vyplněné a oprávněnou osobou podepsané doklady, nebo pouze doručuje doklady, na základě kterých má být uskutečněna dispozice s peněžními prostředky na účtu.

(4) Je-li klient zastoupen zákonným zástupcem, provádí se identifikace zákonného zástupce podle odstavce 2. Zákonný zástupce doloží identifikační údaje zastoupeného.

(5) Při dalších obchodech s klientem, který byl již identifikován podle odstavce 2, ověří povinná osoba vhodným způsobem totožnost konkrétní jednající fyzické osoby. Toto ověření lze provést i bez fyzické přítomnosti klienta, který je fyzickou osobou, nebo fyzické osoby jednající jménem klienta, který je právnickou osobou.

(6) V době trvání obchodního vztahu nebo při dalších obchodech povinná osoba kontroluje platnost a úplnost identifikačních údajů klienta, informací získaných v rámci kontroly klienta (§ 9) nebo důvodnost výjimky z kontroly klienta (§ 13) a zaznamenává jejich změny.

(7) Jestliže povinná osoba při uzavírání obchodu má podezření, že klient nejedná svým jménem nebo že zastírá, že jedná za třetí osobu, vyzve klienta, aby doložil plnou moc podle odstavce 3. Každý je povinen této výzvě vyhovět, pokud jiný právní předpis nestanoví jinak; advokát nebo notář může tuto povinnost vůči povinné osobě splnit též předáním kopií příslušných částí dokladů, z nichž identifikační údaje zjistil.

(8) Klient poskytne povinné osobě informace, které jsou k provedení identifikace nezbytné, včetně předložení příslušných dokladů. Povinná osoba může pro účely tohoto zákona pořizovat kopie nebo výpisy z předložených dokladů a zpracovávat takto získané informace k naplnění účelu tohoto zákona.

4.1.2 Kontrola klienta

Způsob provádění kontroly klienta stanovuje § 9 zákona:

(1) Povinná osoba před uskutečněním jednotlivého obchodu v hodnotě 15 000 EUR nebo vyšší, obchodu, na který se vztahuje povinnost identifikace podle § 7 odst. 2 písm. a) až d), obchodu s politicky exponovanou osobou a dále v době trvání obchodního vztahu provádí také kontrolu klienta. Klient poskytne povinné osobě informace, které jsou k provedení kontroly nezbytné, včetně předložení příslušných dokladů. Povinná osoba může pro účely tohoto zákona pořizovat kopie nebo výpisy z předložených dokladů a zpracovávat takto získané informace k naplnění účelu tohoto zákona.

(2) Kontrola klienta zahrnuje

- a) získání informací o účelu a zamýšlené povaze obchodu nebo obchodního vztahu,*
- b) zjišťování skutečného majitele, pokud klientem je právnická osoba,*
- c) získání informací potřebných pro provádění průběžného sledování obchodního vztahu včetně přezkoumávání obchodů prováděných v průběhu daného vztahu za účelem zjištění, zda uskutečňované obchody jsou v souladu s tím, co povinná osoba ví o klientovi a jeho podnikatelském a rizikovém profilu,*
- d) přezkoumávání zdrojů peněžních prostředků.*

(3) Povinná osoba provádí kontrolu klienta podle odstavce 2 v rozsahu potřebném k posouzení možného rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v závislosti na typu klienta, obchodního vztahu, produktu nebo obchodu. Osobám oprávněným k provádění kontroly plnění povinností podle tohoto zákona (§ 35) povinná osoba odůvodní přiměřenost rozsahu kontroly klienta nebo ověření splnění podmínek pro výjimku z identifikace a kontroly klienta podle § 13, a to s ohledem na výše uvedená rizika.

Upozornění: Kontrola klienta se ve smyslu odst. 3 provádí až tehdy, když se v konkrétním obchodu či obchodním vztahu vyskytne rizikový faktor. Pro posouzení rizikovosti je třeba seznámit se se smyslem a účelem transakce a vlastnickou strukturou vč. skutečného majitele klienta. Doporučený postup, jak zjistit skutečného majitele, vydal FAÚ MF a je přílohou č. 2 této metodické pomůcky.

4.1.3 Převzetí identifikace

Povinná osoba nemusí provést identifikaci klienta, pokud tyto úkony byly provedeny jinou povinnou osobou (viz § 11 odst. 1 písm. a) a b) zákona) a pokud má zajištěno poskytnutí informací touto osobou včetně kopií příslušných dokladů o identifikaci klienta. Vzniká-li pochybnost o správnosti nebo úplnosti těchto informací není možné tyto informace převzít.

4.1.4 Výjimky z povinnosti identifikace a kontroly klienta

Výjimky z povinnosti identifikace a kontroly klienta jsou uvedeny v § 13 zákona:

(1) Povinná osoba **nemusí provádět identifikaci a kontrolu klienta**, pokud je klient

a) úvěrovou nebo finanční institucí,

b) zahraniční úvěrovou nebo finanční institucí působící na území státu, který ukládá této instituci v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu povinnosti rovnocenné požadavkům práva Evropských společenství⁷, a s ohledem na plnění těchto povinností je nad ní vykonáván dohled,

c) společností, jejíž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a která podléhá požadavkům na zveřejnění informací rovnocenným požadavkům práva Evropských společenství,

d) skutečným majitelem peněžních prostředků uložených na účtu úschov notáře, advokáta, soudního exekutora nebo soudu,

e) ústředním orgánem státní správy České republiky, Českou národní bankou nebo vyšším územním samosprávným celkem, nebo

f) klientem,

1. kterému byly svěřeny významné veřejné funkce podle předpisů Evropských společenství a Evropské unie,
2. jehož identifikační údaje jsou veřejně dostupné a není důvod pochybovat o jejich správnosti,
3. jehož činnosti jsou průhledné,
4. jehož účetnictví podává věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace,
5. který je odpovědný buď orgánu Evropské unie nebo orgánům členského státu Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru, anebo u něhož existují jiné vhodné kontrolní postupy zajišťující kontrolu jeho činnosti.

Upozornění: Podmínky v jednotlivých bodech písmene f) jsou stanoveny kumulativně, pro uplatnění výjimky tedy musí být splněny všechny body.

4.1.5 Neuskutečnění obchodu

V § 15 zákona je stanoveno za jakých podmínek nedojde k uskutečnění obchodu:

(1) Povinná osoba **odmítne uskutečnění obchodu nebo uzavření obchodního vztahu** v případě, že je dána identifikační povinnost podle § 7 odst. 1 nebo 2 a **klient se odmítne**

---

⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. Směrnice Komise 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a technická kritéria pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a pro výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře.

podrobit identifikaci anebo odmítne doložit plnou moc podle § 8 odst. 3, neposkytne potřebnou součinnost při kontrole podle § 9, nebo z jiného důvodu nelze provést identifikaci anebo kontrolu klienta, anebo má-li osoba provádějící identifikaci nebo kontrolu pochybnosti o pravdivosti informací poskytnutých klientem nebo o pravosti předložených dokladů.

(2) Povinná osoba **neuskuteční obchod s politicky exponovanou osobou, pokud jí není znám původ majetku užitého v obchodu.**

(3) **Zaměstnanec povinné osoby neuskuteční obchod s politicky exponovanou osobou bez souhlasu bezprostředního nadřízeného nebo statutárního orgánu této povinné osoby.**

4.2 Povinnost uchovávání informací

Povinnost uchovávání údajů povinnou osobou stanovuje § 16 zákona takto:

(1) *Identifikační údaje získané podle § 8 odst. 1 a 2 nebo na základě přímo použitelného předpisu Evropských společenství, kterým se stanoví povinnost doprovázet převody peněžních prostředků informacemi o plátcích⁸, kopie dokladů předložených k identifikaci, byly-li pořizovány, údaj o tom, kdo a kdy provedl první identifikaci klienta, dokumenty odůvodňující výjimku z identifikace a kontroly klienta podle § 13, a v případě zastupování originál nebo ověřenou kopii plné moci, **uchovává povinná osoba po dobu 10 let od ukončení obchodního vztahu s klientem.***

(2) *Údaje a doklady o obchodech spojených s povinností identifikace uchovává povinná osoba nejméně 10 let po uskutečnění obchodu nebo ukončení obchodního vztahu.*

(3) *Povinná osoba uvedená v § 2 odst. 1 písm. j) a k) uchovává údaje a doklady po dobu nejméně 10 let po ukončení obchodu nebo obchodního vztahu, byla-li hodnota obchodu 10 000 EUR nebo vyšší; v ostatních případech 5 let po ukončení obchodu.*

(4) *Lhůta podle odstavců 1 až 3 začíná běžet prvním dnem kalendářního roku následujícího po roce, ve kterém byl uskutečněn poslední úkon obchodu známý povinné osobě.*

Jestliže se na konkrétním obchodu s tímž klientem podílí více povinných osob, mohou být údaje podle § 16 zákona uchovány pouze u některé z nich za předpokladu, že ostatní zúčastněné povinné osoby mají zajištěno poskytování potřebných informací včetně kopií příslušných dokladů bez zbytečného odkladu.

Povinnost uchovávat stanovené údaje by měla být promítnuta do spisového a skartačního řádu. Zákon ukládá povinnost archivovat v originále pouze plnou moc v případě zastupování, ostatní identifikační údaje a kopie dokladů předložených k identifikaci (pokud byly pořizovány) lze pro účely tohoto zákona ukládat i v elektronické podobě. Údaje a doklady o obchodech, spojených s povinností identifikace, se ukládají ve formě přípustné podle jiných právních předpisů (např. zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů), archivační doba se však prodlužuje na 10 let.

Doporučuje se vést a uchovávat samostatnou evidenci podezřelých obchodů, které byly na základě tohoto zákona hlášeny Komoře auditorů České republiky. Uchovávány by měly být i podklady, které se k podezřelému obchodu vztahují. Tato evidence by měla být uchovávána na zabezpečeném místě a zpřístupněna pouze vymezenému okruhu osob, který

⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006.

je vymezen interním předpisem (vztahuje se na ni ochrana podle § 38 odst. 1 zákona s výjimkou podle § 40 odst. 3 zákona).

4.3 Oznámení podezřelého obchodu

Povinnost oznámení podezřelého obchodu Ministerstvu financí je stanovena § 18 zákona takto:

(1) Zjistí-li povinná osoba v souvislosti se svou činností podezřelý obchod, oznámí to Ministerstvu financí (dále jen „ministerstvo“) bez zbytečného odkladu, nejpozději do 5 kalendářních dnů ode dne zjištění podezřelého obchodu. Vyžadují-li to okolnosti případu, zejména hrozí-li nebezpečí z prodlení, oznámí povinná osoba podezřelý obchod neprodleně po jeho zjištění.

(2) V oznámení podezřelého obchodu uvede povinná osoba identifikační údaje toho, koho se oznámení týká, identifikační údaje všech dalších účastníků obchodu, které má v době podání oznámení k dispozici, informace o podstatných okolnostech obchodu a jakékoli další informace, které by mohly s podezřelým obchodem souviset a jsou významné pro jeho posouzení z hlediska opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu.

(3) V oznámení se neuvádí údaje o zaměstnanci povinné osoby nebo osobě v obdobném pracovněprávním vztahu, která podezřelý obchod zjistila.

(4) Oznámení podezřelého obchodu přijímá ministerstvo prostřednictvím Finančního analytického útvaru, který je jeho součástí. Způsobem umožňujícím dálkový přístup zveřejní ministerstvo adresu pro doručování a další možnosti spojení pro podávání oznámení podezřelého obchodu.

(5) Jestliže se oznámení podle odstavce 2 týká rovněž majetku, na který se vztahuje mezinárodní sankce vyhlášená za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv nebo boje proti terorismu, povinná osoba na to v oznámení upozorní. V oznámení uvede dále i stručný popis tohoto majetku, údaje o jeho umístění a jeho vlastníkov, pokud je oznamovateli znám, a informaci, zda hrozí bezprostřední nebezpečí poškození, znehodnocení nebo užití tohoto majetku v rozporu se zákonem.

(6) Oznamovatel současně sdělí ministerstvu jméno, příjmení a pracovní zařazení kontaktní osoby (§ 22) nebo osoby, která za povinnou osobu zpracovávala oznámení podezřelého obchodu, a možnosti telefonického, popřípadě elektronického spojení s touto osobou, pokud tyto informace nemá ministerstvo k dispozici.

(7) Zjistí-li v souvislosti se svou činností podezřelý obchod více povinných osob společně, na základě sdílení informací podle § 39 odst. 2, je splněna povinnost oznámit podezřelý obchod podle odstavců 2 až 4 všemi povinnými osobami, pokud oznámení podá alespoň jedna z nich, a v oznámení uvede, za které další povinné osoby oznámení podává.

Upřesnění ke způsobu podání oznámení je uvedeno v § 19 zákona, který stanoví:

Oznámení podezřelého obchodu se podává písemně doporučeným dopisem nebo ústně do protokolu v místě určeném po předchozí domluvě. Za písemné oznámení se považuje též oznámení podané elektronicky technickými prostředky zajišťujícími zvláštní ochranu

přenášených údajů.

Auditoři na základě § 26 odst. 3 zákona provádí oznámení podezřelého obchodu Komoře auditorů České republiky. Upřesnění způsobu oznámení obsahuje vnitřní směrnice KAČR „Zásady postupu Komory auditorů ČR podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu“.

Specifická úprava oznamovací povinnosti je pro auditory stanovena rovněž v § 26 odst. 1 a 2 zákona, které uvádí:

(1) Ustanovení § 18 odst. 1 a § 24 se nevztahují na auditora, účetního, soudního exekutora nebo daňového poradce, pokud jde o informace, které získá od svého klienta nebo které získá o svém klientovi během zjišťování jeho právního postavení, během jeho zastupování v soudním řízení anebo v souvislosti s takovým řízením, včetně poradenství ohledně zahájení takového řízení nebo vyhnutí se takovému řízení, bez ohledu na to, zda jsou takové informace získány před tímto řízením, během něj nebo po něm.

(2) Má-li auditor, účetní, soudní exekutor nebo daňový poradce za to, že klient žádá o právní poradenství za účelem legalizace výnosů z trestné činnosti nebo za účelem financování terorismu, odstavec 1 se nepoužije.

4.4 Další povinnosti povinných osob

V § 21 zákona je uložena povinnost **zavést a uplatňovat odpovídající postupy vnitřní kontroly a komunikace** za účelem naplnění povinností stanovených zákonem.

V § 22 zákona je stanovena **povinnost určit konkrétního zaměstnance k plnění oznamovací povinnosti, pokud tyto činnosti nebude zajišťovat přímo statutární orgán.** Tato povinnost není sankcionována; uplatní se zejména u těch povinných osob, kde je předpoklad vyššího výskytu podezřelých obchodů (zejména banky).

V § 23 zákona je stanovena **povinnost proškolení zaměstnanců** takto:

(1) Povinná osoba zajistí nejméně jedenkrát v průběhu 12 kalendářních měsíců proškolení zaměstnanců, kteří se mohou při výkonu své pracovní činnosti setkat s podezřelými obchody, a proškolení všech zaměstnanců před zařazením na takováto pracovní místa.

(2) Školení podle odstavce 1 povinná osoba zajistí také pro osoby, které se na předmětu činnosti povinné osoby podílejí na základě jiné než pracovní smlouvy, pokud se tyto osoby mohou při výkonu své činnosti setkat s podezřelými obchody.

(3) Obsahem školení je zejména typologie a znaky podezřelých obchodů a postupy při zjištění podezřelého obchodu. Povinná osoba obsah školení průběžně doplňuje a aktualizuje.

(4) Povinná osoba vede evidenci o účasti a obsahu školení, a to nejméně po dobu 5 let od jejich konání.

V § 24 zákona je stanovena **informační povinnost**, která se vztahuje k oznámeným podezřelým obchodům a k šetření, prováděnému Finančním analytickým útvarům:

Povinná osoba na žádost sdělí ministerstvu v jím stanovené lhůtě údaje o obchodech souvisejících s povinností identifikace nebo ohledně nichž ministerstvo provádí šetření,

předloží doklady o těchto obchodech nebo k nim umožní přístup pověřeným zaměstnancům ministerstva při prověřování oznámení a poskytne informace o osobách, které se jakýmkoliv způsobem účastnily takových obchodů.

5. Kontrola dodržování povinností stanovených zákonem

Kontrolou dodržování povinností stanovených zákonem je v § 37 odst. 2 zákona pověřena Komora auditorů ČR, která je povinna provést na základě písemného podnětu Ministerstva financí kontrolu dodržování povinností vyplývajících z tohoto zákona auditory. O výsledku kontroly je Komora povinna ve stanovené lhůtě písemně uvědomit Ministerstvo financí.

6. Mlčenlivost

V § 40 odst. 3 zákona je uvedena povinnost auditora zachovávat mlčenlivost o skutečnostech týkajících se oznámení a šetření podezřelého obchodu, úkonů učiněných ministerstvem a plnění informační povinnosti (viz § 24 zákona). Toto však neplatí, pokud mají být klientovi skutečnosti sděleny ve snaze odradit ho od zapojení se do nedovolené činnosti.

7. Správní delikty

Za přestupek je považováno:

- Porušení mlčenlivosti (§ 43 zákona), pokuta až 200 000 Kč a při závažnějším následku až 1 000 000 Kč;
- Neplnění povinností při identifikaci a kontrole klienta (§ 44 zákona), pokuta až 1 000 000 Kč a při závažnějším následku až 50 000 000 Kč
- Neplnění informační povinnosti (§ 45 zákona), pokuta až 10 000 000 Kč a při závažnějším následku až 50 000 000 Kč
- Neplnění oznamovací povinnosti (§ 46 zákona), pokuta až 5 000 000 Kč a při závažnějším následku až 50 000 000 Kč

8. Řízení vedená podle zákona

Procesním předpisem je obecně správní řád, mimo speciální úpravu stanovenou v § 55 zákona:

(1) Řízení vedené podle tohoto zákona je vždy neveřejné.

(2) Na základě přijatého oznámení podezřelého obchodu nebo jiného podnětu provádí ministerstvo šetření, ve kterém postupuje bez zbytečných průtahů.

(3) Po ukončení šetření ministerstvo bez zbytečného odkladu vhodným způsobem vyrozumí o této skutečnosti toho, kdo podal oznámení podezřelého obchodu. Jiná osoba se o

šetření a jeho ukončení nevyrozumívá.

(4) *Pověření zaměstnanci ministerstva se při výkonu činností podle tohoto zákona prokazují služebním průkazem, vydaným na základě zákona o provádění mezinárodních sankcí.*

Ministerstvo financí zveřejňuje některá výkladová stanoviska na svých internetových stránkách www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xls/reg_stanoviska_fau.html

Pomůcka byla projednána a schválena Výborem pro regulaci a rozvoj profese dne 19. června 2014. **Příloha č. 1** k pomůcce Postup auditorů při zamezování legalizace výnosů z trestné činnosti („*Money Laundering*“) a financování terorismu

Následující formulář slouží jako pomůcka pro auditory při:

- kontrole, zda auditor či auditorská společnost dodržuje ustanovení zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- kontrole dodržování ustanovení zákona v případě, že auditor poskytuje služby jednotce, která splňuje definici povinné osoby

Auditor či auditorská společnost jako povinná osoba je sám povinen plnit povinnosti uložené zákonem. Při poskytování služeb jednotce, která splňuje definici povinné osoby, by měl auditor upravit pracovní program tak, aby obsahoval postupy prověřující dodržování zákona touto jednotkou. V případě zjištění nedostatků v těchto postupech by měl auditor zvážit vydání doporučení vedení společnosti.

Povinnosti uložené zákonem zahrnují zejména:

- Povinnost identifikace
- Povinnost uchování informací
- Povinnost oznámení podezřelého obchodu
- Povinnost zavést a uplatňovat odpovídající postupy vnitřní kontroly a komunikace
- Povinnost určení konkrétního zaměstnance k plnění oznamovací povinnosti
- Povinnost proškolení zaměstnanců

Kontrolní formulář k plnění povinností dle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Povinnost identifikace	
- Společnost provádí identifikaci dle § 7 odstavce 1 zákona	
- Společnost provedla kontrolu klienta v případě, že se v obchodu vyskytl rizikový faktor	
- Společnost odmítla uskutečnění nebo uzavření obchodu v případě, že se klient odmítl podrobit identifikaci	
Povinnost uchovávání informací	
- Společnost uchovává všechny informace dle § 16 zákona	
- Společnost uchovává informace po stanovenou dobu 10 let	
Povinnost oznámení podezřelého obchodu	
- Společnost oznámila podezřelý obchod Komoře auditorů (v případě auditorské společnosti) /ministerstvu financí	
Povinnost zavést a uplatňovat odpovídající postupy vnitřní kontroly a komunikace	
- Společnost zavedla odpovídající postupy vnitřní kontroly a komunikace	
Povinnost určení konkrétního zaměstnance k plnění oznamovací povinnosti	
- Společnost určila konkrétního zaměstnance k plnění oznamovací povinnosti (v případě, že plnění oznamovací povinnosti nezajišťuje přímo statutární orgán)	
Povinnost proškolení zaměstnanců	
- Společnost zajistila nejméně jedenkrát za 12 kalendářních měsíců proškolení zaměstnanců, kteří se mohou při výkonu své pracovní činnosti setkat s podezřelými obchody	
- Společnost zajistila před zařazením pracovníka na místo, kde se může setkat s podezřelým obchodem jeho proškolení	
- Společnost zajistila i proškolení osob, které se na její činnosti podílejí na základě jiné než pracovní smlouvy a které se při výkonu své činnosti mohou setkat s podezřelými obchody	
- Obsahem školení byla typologie a znaky podezřelých obchodů	
- Obsahem školení byly postupy při zjištění podezřelého obchodu	
- Obsah školení je průběžně doplňován a aktualizován	
- Je vedena evidence o účasti a obsahu školení	
- Evidence o školeních je uchovávána nejméně po dobu 5 let od jejich konání	

Příloha č. 2: Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického útvaru Ministerstva financí ze dne 29. října 2013 určený povinným osobám „Zjišťování skutečného majitele povinnými osobami“

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Finanční analytický útvar

✉: pošt. přihrádka 675, Jindřišská 14, 111 21 Praha 1, dat. schránka: meiq7wd
☎: +420 257 044 501; fax: +420 257 044 502

V Praze dne 29. října 2013

Č.j.: MF-91471/2013/24

METODICKÝ POKYN č. 3 **Finančního analytického útvaru Ministerstva financí** ze dne 29. října 2013 **určený povinným osobám**

ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTEČNÉHO MAJITELE POVINNÝMI OSOBAMI

Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení, známé jako Doporučení FATF¹, vyžadují zejména v doporučení 10 zjišťování skutečných majitelů či ovládajících osob u právnických osob a jiných právních uspořádání. Tomu mají napomoci opatření k zajištění jejich transparentnosti, popsána v doporučeních 24 a 25. Finanční analytický útvar Ministerstva financí s ohledem na rozsáhlou rekodifikaci českého práva k 1. lednu 2014 vydává tento metodický pokyn zejména jako vodítko pro povinné osoby a jejich zaměstnance k výkladu a praktickému použití příslušných ustanovení zákona č. 253/2008 Sb.² a souvisejících právních předpisů.

I. Povinnost zjištění skutečného majitele

AML zákon požaduje zjištění skutečného majitele klienta jako součást kontroly klienta v § 9 odst. 2 písm. b), pokud je klientem právnická osoba. Povinnost kontroly klienta je v odstavci 1 tohoto ustanovení uložena při každém jednotlivém obchodu v hodnotě 15 000 EUR nebo vyšší, dále při obchodu, na který se vztahuje povinnost identifikace podle § 7 odst. 2 písm. a) až d) AML zákona (tj. bez ohledu na jakoukoli prahovou hodnotu jestliže jde o podezřelý obchod, vznik obchodního vztahu, uzavření smlouvy o účtu, vkladu na vkladní knížce nebo vkladním listu nebo sjednání jiné formy vkladu, uzavření smlouvy o nájmu bezpečnostní schránky nebo smlouvy o úschově), při obchodu s politicky exponovanou osobou a dále v průběhu obchodního vztahu. Podle 3. odstavce téhož ustanovení kontrolu klienta podle odstavce 2 provádí povinná osoba v rozsahu potřebném k posouzení možného rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v závislosti na typu klienta, obchodního vztahu, produktu nebo obchodu. Pro posouzení rizikovitosti ve všech případech, kdy je nutné provádět kontrolu klienta, však musí povinná osoba znát jak smysl a účel transakce, tak i vlastnickou strukturu a skutečného majitele klienta; z logiky věci tedy vyplývá, že možnost úpravy rozsahu kontroly klienta dle podmínek uvedených v § 9 odst. 3 AML zákona je relevantní především ve vztahu k úkonům podle písmen c) a d) § 9 odst. 2 AML zákona.

¹ Financial Action Task Force (Finanční akční výbor zřízený skupinou G8 v roce 1989 původně k potírání praní špinavých peněz, blíže viz www.fatf-gafi.org); Doporučení FATF jsou uváděna v jejich revidovaném znění po únoru 2012.

² Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v aktuálně platném znění (AML zákon).

Argumentem pro provádění úkonů podle písmen a) a b) § 9 odst. 2 AML zákona vždy při vzniku povinnosti kontroly klienta podle § 9 odst. 1 AML zákona jsou zejména opatření vůči politicky exponovaným osobám (PEP) a povinnosti vyplývající z mezinárodních sankcí, uplatňovaných za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu, včetně boje proti šíření zbraní hromadného ničení. Na základě § 4 odst. 5 písm. b) bodů 3 a 4 AML zákona povinná osoba musí být schopna zjistit, zda skutečným majitelem klienta je PEP; analogicky pak vůči takovému klientovi, byť je v tomto případě právníčkou osobou, uplatní příslušná omezení, která se vztahují k PEP³. Dále povinná osoba podle předpisů o provádění mezinárodních sankcí⁴ nesmí připustit uskutečnění obchodu se sankcionovaným subjektem (který může být fyzickou i právníčkou osobou), a to ani nepřímo, tedy ve prospěch takového subjektu. K tomu by mohlo dojít například i tím, že sankcionovaný subjekt je ve vztahu ke klientovi povinné osoby v postavení ovládající osoby (§ 66a obchodního zákoníku, od 1. 1. 2014 § 74 a násl. zákona o obchodních korporacích⁵) nebo skutečného majitele podle § 4 odst. 4 AML zákona.

Skutečným majitelem klienta je fyzická osoba, která v konečném důsledku splňuje podmínky uvedené v § 4 odst. 4 AML zákona, resp. disponuje vlastnostmi tam uvedenými. Zjistit skutečného majitele proto vyžaduje získat informace o vlastnické a řídicí struktuře klienta. To zahrnuje informace o jeho statusu a působnosti, o jeho podílnících a řídicích orgánech.

Naplnuje-li podmínky vztahů uvedených v § 4 odst. 4 AML zákona právníčká osoba, je třeba hledat osobu, která obdobným způsobem ovládá její podnikání, a takto postupovat až po konkrétní fyzickou osobu, případně po zjištění, že žádná taková fyzická osoba být nemůže. V tom případě je nutné jako skutečného majitele zjistit fyzickou osobu, která u klienta a případně i u právníčké osoby, která má na klientovo podnikání vliv odpovídající vztahům uvedeným v § 4 odst. 4 AML zákona, bezprostředně vykonává nejvyšší řídicí funkci.

II. Postupy ke zjištění skutečného majitele

AML zákon cestu ke zjištění skutečného majitele neupravuje; konkrétní postupy odpovídající vlastním poměrům a podmínkám by proto měla stanovit povinná osoba zejména ve svém „systému vnitřních zásad“ (viz § 21 odst. 5 písm. c) AML zákona). Využití přitom může klientovu povinnost součinnosti, jak mu ji ukládá § 9 odst. 1 AML zákona: „*Klient poskytne povinné osobě informace, které jsou k provedení kontroly nezbytné, včetně předložení příslušných dokladů.*“. Každá právníčká osoba by tedy jako klient měla v rámci identifikace a kontroly poskytnout povinné osobě (mimo jiné) veškeré informace o svých skutečných majitelích. Pokud součinnost neposkytne, je to pro povinnou osobu důvod k postupu podle § 15 odst. 1 AML zákona, tedy k odmítnutí uskutečnění obchodu nebo založení obchodního vztahu.

Povinná osoba provádí kontrolu klienta a tedy i zjišťování skutečného majitele také v průběhu obchodního vztahu. Periodicita takových kontrol není stanovena, logicky by však měla postihnout všechny nastalé změny. Jednou z možností je zavázat klienta k oznamování takových změn již při navázání obchodního vztahu⁶, nicméně podle rizikového profilu by i povinná osoba měla sama stanovit přiměřené lhůty ověřování dříve zjištěných skutečností, případně tyto povinnosti vázat k některým klientovým transakcím, které by mohly riziko navyšovat (například podle výše, protistrany či cílové destinace transakcí).

Při zjišťování skutečného majitele by pro zachování objektivit měla povinná osoba využívat nezávislé zdroje, jako jsou například veřejné rejstříky, a to buď pro zcela samostatné zjišťování příslušných vztahů, nebo jen k ověřování informací, které obdržela od klienta. Pokud není jiná

³ Jedná se o povinnosti podle § 13 odst. 4 AML zákona (zákaz použití výjimek) a § 15 odst. 2 a 3 AML zákona (zjištění původu majetku a souhlas vyššího vedení).

⁴ Mezinárodní sankce se uplatňují v České republice převážně na základě rezolucí Rady bezpečnosti OSN prostřednictvím přímo účinných „sankčních“ právních aktů EU.

⁵ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

⁶ Například ve „všeobecných smluvních podmínkách“.

možnost, než se spolehnout na sdělení klienta bez možnosti ověření jeho obsahu z nezávislých zdrojů, povinná osoba na základě okolností, např. formy a obsahu takového sdělení, posoudí jeho věrohodnost a podle výsledku rozhodne o případné úpravě rizikového profilu klienta.

Zjišťování skutečného majitele by mělo vést k jedné nebo více fyzickým osobám, které fakticky mají významný vliv na činnost příslušného klienta - právnické osoby, a to případně i prostřednictvím jiných právnických osob. Pokud nelze skutečného majitele zjistit proto, že je například skrytý za společnostmi evidovanými ve státě, který umožňuje krýt jejich vlastnickou a ovládací strukturu, a klient nezná osoby, které tyto společnosti řídí či ovládají, jedná se o nejasnou vlastnickou strukturu, která významně zhoršuje rizikový profil klienta.

Nelze-li zjistit žádnou fyzickou osobu, která by naplňovala podmínky § 4 odst. 4 AML zákona z hlediska majetkových vztahů, je třeba za takovou osobu považovat vždy alespoň osobu fakticky vykonávající nejvyšší vedoucí funkci u klienta a případně i u právnické osoby, která má na klientovo podnikání vliv odpovídající vztahům uvedeným v § 4 odst. 4 AML zákona, tedy např. ředitele společnosti⁷.

Rozsah zjišťovaných informací o skutečném majiteli není zákonem upraven. Zatímco u fyzických osob, které jsou statutáry a/nebo členy statutárních orgánů klienta, případně členy statutárních orgánů právnické osoby, která je vůči klientovi členem jeho statutárního orgánu nebo ovládající osobou (za určitých okolností mohou být současně skutečnými majiteli), je při identifikaci v § 8 odst. 2 písm. b) AML zákona uložena povinnost zjistit jejich identifikační údaje v rozsahu § 5 písm. a) AML zákona⁸ (přičemž se osobně neidentifikují, pokud současně nejsou jednajícími osobami v daném obchodu či obchodním vztahu; právnická osoba pouze doloží jejich identifikační údaje, pakliže nevyplývají z jiných dokumentů nebo z veřejně dostupných rejstříků), při zjišťování skutečného majitele taková povinnost uložena není. Ze smyslu a účelu zákona však lze dovodit, že informace o skutečném majiteli by měla obsahovat takové identifikační údaje, které umožní konkrétní fyzickou osobu s příslušnou mírou určitosti ztotožnit; za minimum takových údajů lze považovat zjištění jména, příjmení a adresy⁹, zemi původu skutečného majitele¹⁰ a popis vztahu ke klientovi. Je samozřejmě žádoucí, aby bylo zjištěno více než základní minimum identifikačních informací o skutečném majiteli.

Možnosti ověření některých skutečností významných pro zjištění skutečného majitele klienta ve vybraných případech:

a) Obchodní společnosti

Z Obchodního rejstříku vedeného v ČR lze zjistit zejména společníky u osobních obchodních společností (veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti), jednatele, společníky a statutární orgány u společností s ručením omezeným a dále statutární orgány a stoprocentní vlastníky (jediné akcionáře) akciových společností a statutární orgány družstev. Ve sbírce listin by pak měly být dostupné další dokumenty jako výroční zprávy či zápisy z jednání orgánů a dokumenty o rozdělení zisku, kde je možné k datu konání příslušné události zjistit i vlastnickou strukturu akciových společností a družstev, a to včetně případných tichých společníků (schválení smlouvy o tichém společenství spadá do působnosti valné hromady u kapitálových společností

---

⁷ Fyzická osoba, která fakticky přímo vykonává rozhodující vliv na řízení podniku – viz § 4 odst. 4 písm. a) bod 1 AML zákona.

⁸ Identifikačními údaji fyzické osoby se podle tohoto ustanovení rozumí všechna jména a příjmení, rodné číslo, a nebylo-li přiděleno, datum narození, dále místo narození, pohlaví, trvalý nebo jiný pobyt a státní občanství.

⁹ Tento minimalistický rozsah odpovídá požadavkům na základní informace o účastnících bezhotovostních převodů.

¹⁰ § 3 písm. b) vyhlášky č. 281/2008 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu; vztahuje se i k § 6 odst. 1 písm. h) a § 6 odst. 2 písm. a) AML zákona.

nebo členské schůze u družstva; tichý společník má nárok na podíl na zisku odpovídající jeho vkladu).

U akciových společností je v České republice přípustné forma akcie:

- i) na řad (jinak také akcie na jméno; jejich seznam v případě listinných akcií vede společnost, v případě zaknihovaných akcií depozitář cenných papírů);
- ii) na doručitele (jinak také akcie na majitele; dosud jsou prakticky anonymní, ale od 1. ledna 2014 na základě zákona o obchodních korporacích mohou být vydávány pouze jako zaknihované nebo imobilizované; dosud vydané musí být podle zákona č. 134/2013 Sb.¹¹ k 1. lednu 2014 imobilizovány, tj. uloženy u schovatele, který je eviduje shodně jako zaknihované; jinak se mění na akcie na jméno a musí být zapsány v seznamu akcionářů, vedeném společností).

Akciová společnost v České republice tedy v každém případě od 1. ledna 2014 bude znát i své konkrétní akcionáře. Dojde-li k řetězení vlastnictví podílu v obchodních společnostech, bude takto možné dohledat skutečného majitele, pokud budou všechny evidovány v Obchodním rejstříku ČR. U zahraničních společností se uplatní shodný postup, pokud jsou zde obdobným způsobem dostupné příslušné evidence.

Je-li akcionář právnickou osobou, bude třeba hledat fyzickou osobu, která obdobným způsobem ovládá její podnikání a takto postupovat až po konkrétní fyzickou osobu, případně po zjištění, že žádná taková fyzická osoba být nemůže. V tom případě je nutné jako skutečného majitele zjistit fyzickou osobu, která u této právnické osoby (akcionáře) bezprostředně vykonává nejvyšší řídicí funkci.

b) Tichý společník

Tichého společníka může mít jakýkoli podnikatel, tedy podnikající fyzická osoba i obchodní společnost. Sám přitom může mít rovněž jakoukoli formu, může tedy být fyzickou i právnickou osobou bez ohledu na to, zda sám je či není podnikatelem. Podle nového občanského zákoníku¹² již smlouva o tichém společenství nevyžaduje písemnou formu.

Tichý společník se přímo neúčastní podnikání a nemá vliv na rozhodování v obchodních věcech. Má však právo na podíl na zisku v ujednané výši; má-li být tento podíl vyšší než 25% výnosu, je nutné jej považovat za skutečného majitele ve smyslu § 4 odst. 4 písm. a) bodu 4 AML zákona¹³. Je-li právnickou osobou, bude třeba hledat fyzickou osobu, která obdobným způsobem ovládá její podnikání, a takto postupovat až po konkrétní fyzickou osobu, případně po zjištění, že žádná taková fyzická osoba být nemůže. V tom případě je nutné jako skutečného majitele zjistit fyzickou osobu, která u této právnické osoby (tichého společníka) a případně i u právnické osoby, která má na její činnost vliv odpovídající vztahům uvedeným v § 4 odst. 4 AML zákona, bezprostředně vykonává nejvyšší řídicí funkci.

c) Svěřenský fond a obdobná právní uspořádání

Podle § 1448 a násl. NOZ se s účinností od 1. ledna 2014 do českého práva zavádí nově institut známý z anglosaského práva jako „trust“. Svou povahou se svěřenské fondy blíží nadacím, liší se od nich však zejména nedostatkem právní osobnosti, dočasným trváním, větší variabilitou účelu a zásadní absencí veřejnoprávního dohledu nad nimi. Podstata svěřenského fondu je podle důvodové zprávy k NOZ v tom, že jeho zakladatel vyčlení ze svého majetku určitou část a svěří ji nějakému účelu. Tím vzniká oddělené vlastnictví, k němuž původní vlastník žádná vlastnická práva již nemá. Tato práva vykonává svěřenský správce, který jedná jako vlastník majetku ve

¹¹ Zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů.

¹² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (NOZ), účinný od 1. 1. 2014.

¹³ Byť v citovaném ustanovení není podíl stanoven, lze jeho velikost nad 25% dovodit z celého kontextu § 4 odst. 4 AML zákona.

svěřenském fondu; zapisuje se tak i do veřejného seznamu nebo jiné evidence s poznámkou „svěřenský správce“. Vůči ostatním subjektům tedy i vůči povinným osobám ale není vystupování svěřenského správce nijak dále upraveno. Svěřenský fond může mít podle NOZ řadu variant, například správcem může být i zakladatel, obmyšlený nemusí být určen; není vyloučeno ani podnikání svěřenského fondu. Při zániku svěřenského fondu bez obmyšleného se majetek vrací zakladateli.

Stejně jako v zemích anglosaského práva je tak svěřenský fond velmi rizikovým nástrojem, snadno zneužitelným k praní špinavých peněz či financování terorismu. Jeho zřízení sice podléhá určitým povinnostem: zřizuje se statutem, vydaným zakladatelem ve formě veřejné listiny, tedy zpravidla notářským zápisem, a jeho správce je ve svém jednání tímto statutem vázán. V ČR (ale i v řadě dalších států) však dosud není dořešena evidence svěřenských fondů, proto je nezbytné, aby povinná osoba při obchodech či obchodních vztazích s nimi souvisejících vždy jako skutečné majitele evidovala kromě správce či správců také všechny konkrétně určené obmyšlené, minimálně tehdy, pokud jim jednotlivě má připadnout více než 25% majetku svěřenského fondu, a samozřejmě i zakladatele svěřenského fondu a jakoukoli další fyzickou osobu, která v konečném důsledku takový trust ovládá.

d) Orgány církví a náboženských společností, spolky, nadace a podobné subjekty

Při zjišťování skutečného majitele v případě subjektů jiného než obvyklého typu může být určení skutečného majitele ve smyslu § 4 odst. 4 AML zákona, tedy konkrétní fyzické osoby, která má zásadní vliv na činnost takového subjektu, nebo která je příjemcem významné části výnosů takového subjektu, obtížné nebo nemožné. V případě církevních organizací nebo orgánů typu např. diecéze lze skutečného majitele hledat ve zřizovateli, kterým je však daná církev. U tradičních církevních organizací etablovaných dlouhodobě v ČR a registrovaných Ministerstvem kultury evidentně nelze určit konkrétní fyzickou osobu, která by z hlediska majetkových vztahů kritéria § 4 odst. 4 AML zákona naplňovala. Toto posouzení stavu však nelze zobecňovat na všechny církevní subjekty, resp. na všechny další církve či náboženská hnutí (a obdobně i spolky, nadace a další podobné subjekty), bude proto třeba je posuzovat vždy individuálně na základě zřizovací dokumentace či informací osob za ně jednajících. V těchto případech však tím spíše platí, že je nutné jako skutečného majitele zjistit fyzickou osobu, která u této právnické osoby bezprostředně vykonává nejvyšší řídicí funkci.

Pro účely zjišťování vedoucích osob v těchto případech poslouží i další veřejné rejstříky zřizované mimo obchodní rejstřík (spolkový rejstřík, nadační rejstřík, rejstřík ústavů, rejstřík společenství vlastníků jednotek, rejstřík obecně prospěšných společností) podle zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob¹⁴.

e) Územní samosprávné celky, státní orgány a instituce

V případě obcí a vyšších územních samosprávných celků a jimi zřizovaných institucí, stejně jako u státních orgánů a jimi zřizovaných institucí či státních podniků nelze fakticky o skutečném majiteli uvažovat. Vždy bude pouze třeba zjistit fyzickou osobu, která u této právnické osoby bezprostředně vykonává nejvyšší řídicí funkci, a případně jejího zřizovatele.

III. Uplatnění výjimek při zjišťování skutečného majitele

a) Převzetí základních úkonů kontroly klienta v rámci převzaté identifikace

Podle § 11 odst. 1 až 3 AML zákona si mohou mezi sebou úvěrové a vybrané finanční instituce na smluvním základě (a samozřejmě se souhlasem klienta) předávat identifikaci klienta a současně (v případech, kdy to podle typu poskytovaných služeb přichází v úvahu) i informace o účelu a zamýšlené povaze obchodu nebo obchodního vztahu a zjištění skutečného majitele podle § 9

¹⁴ Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, účinnost od 1. ledna 2014.

odst. 2 písm. a) a b) AML zákona. Jedná se o výjimku z povinnosti identifikace a kontroly klienta, kterou by jinak musela provést každá z nich. Tato výjimka není vynutitelná; předpokládá se její využití zejména v rámci spolupracujících institucí jedné finanční skupiny. Přebírající podle konkrétního typu služby poskytované klientovi rozhodne, zda převezme pouze identifikaci, nebo i informace o provedené kontrole klienta, mají-li k nově poskytované službě vztah; v opačném případě je obstará nebo doplní vlastním šetřením.

Podle § 11 odst. 5 AML zákona může za úvěrovou nebo finanční instituci provést identifikaci a základní úkony kontroly klienta, včetně zjištění skutečného majitele, osoba jednáající jejím jménem a na její účet a vázaná jejími vnitřními předpisy; takovému vztahu odpovídá například mandátní smlouva (po 1. 1. 2014 příkazní smlouva podle § 2430 a násl. NOZ). Obdobně v rámci investičních služeb pro jejich poskytovatele může tyto úkony provést investiční zprostředkovatel (§ 11 odst. 6 AML zákona).

Ve všech těchto případech je přebírající odpovědný za správnost, úplnost a dostatečnost informací, převzatých v dobré víře. S výjimkou převzatých informací podle § 11 odst. 5 AML zákona nemusí (zdvojeně s předávajícím) tyto informace uchovávat, pokud mu jsou u předávajícího na vyžádání kdykoli k dispozici původní záznamy o provedené identifikaci a kontrole vč. případných souvisejících dokumentů či jejich kopií.

b) Výjimky z povinnosti kontroly klienta

V § 13 odst. 1 a 2 AML zákona jsou taxativně vymezeny situace, kdy povinná osoba může ve své činnosti některé postupy zjednodušit, tedy například identifikaci nemusí provést způsobem odpovídajícím požadavkům AML zákona a rovněž nemusí provádět kontrolu klienta včetně zjišťování skutečného majitele. Zda těchto výjimek využije a v jakých konkrétních či typových situacích si povinná osoba určí na základě vyhodnocení rizik.

V § 13 odst. 1 AML zákona jsou taxativně vymezeny typy klientů, u nichž již pro určení, zda kritéria splňuje, musí povinná osoba zjistit nejméně základní identifikační údaje, aby klient (a samozřejmě i osoba za něj jednáající) byl jednoznačně určen a tedy i konkrétně ztotožnitelný. Jedná se však o klienty s minimálním rizikem zneužití, kteří navíc jsou sami povinnými osobami, případně je nad nimi vykonáván systematický dohled na základě jiných právních předpisů. Není přípustný rozšiřující výklad typů těchto klientů; za připomenutí stojí i to, že výčet znaků klienta v jednotlivých bodech písm. f) tohoto ustanovení je kumulativní, tedy že musí být splněny všechny podmínky současně.

V § 13 odst. 2 AML zákona jsou taxativně vymezeny typy obchodů či obchodních vztahů, omezených z hlediska jejich absolutní výše pod limity opatření k identifikaci a kontrole klienta přípustné na základě doporučení FATF, a proto lze i u nich kontrolu klienta a tedy i zjišťování skutečného majitele klienta při splnění stanovených podmínek vypustit.

Shora uvedené výjimky však nejsou absolutní: povinná osoba musí kromě vyhodnocení všech v úvahu přicházejících rizik ověřit naplnění stanovených podmínek u jednotlivých typů obchodů a v případě zvýšeného rizika, stejně jako v případě, kdy klientem je PEP, splnit povinnosti včetně kontroly klienta a tedy i případné zjištění skutečného majitele podle příslušných základních ustanovení AML zákona.

JUDr. Milan Cícer

ředitel